

અભયસીંગ કેસરીસીંગ ના નાટકના ગાયનો.

રચનાર તથા છપાવી પ્રસીધ્ધ કરનાર

પાં રણછોદાસ ભાઈચંદ
આમલીવાળા

(આવૃત્તી ૧લી. પ્રત ૧૦૦૦)

સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા આક્ટ પ્રમાણે આ ચોપડી
રજીસ્ટર કરાવી ગ્રંથસ્વામિત્વના સર્વ હક સ્વાધીન
રાખ્યાછે માટે કોઈએ કરતાની રજીસ્ટ્રાચે છાપવું
છપાવવું યા મળવવું નહીં.

સુરત

"ધી રાઈઝીંગ સ્ટાર" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં ગંગારામ
આત્મારામ પંડીતે છાપ્યાં.

સંવત ૧૯૫૦

શને ૧૮૯૪

હીમત ત્રાણ આના.

અભયસિંહ. - કેશરીસિંહ. નાટકના ગાયનો.

સુત્રધાર—

૧

નમું કર જોડીને શીવ સુતને

પ્રથમ સ્તુતિ હું કરું છું તમ તણી, શુભ મતી, શુભ ગતીયો અતી,
યશ થતી, ગણપતિ, વિઘ્ન દુર કરો, રહાયે થઈને,

જોડીને શીવસુતને.—૨૬૬

તવ શરણુ છું તવ ચરણુ છું દુઃખ હરા,

તનધો, ધનથી, મનથી, યાચીએ, રાચીએ, કરું સ્મરણુ તુજ.

પ્રથમ કર જોડી. કુંડાળા સુંદાળા, ગજનના.

કરજો અહિં રહાયે સર્વને, નમીએ તજ ગર્વને

સ્તવન તનથી અમન કરોએ, સ્મરીએ ઉચરીએ, તમને— જોડીને!

નટી—

૨

વંદું વિશ્વપતિને, ત્રાતા દાતા સહુ સૃષ્ટિના— વંદું

માર ભે પ્રભુ નામ તમારું (૨) સ્મરીએ, હસીને, ધસીને—વંદું

સ્તવન કરું તારું એક ચિતે (૨)

ઝારારી, તમારી, ઉચારી, ખડીહારી,

રમીને, નમીને, ગમીને, ભમીને.

કટી કસી, પાસે ધસી, પુણું હસી, રહી ઠસી, નવ ખસી.
ઉર વથી છમી તારી, મલુ પ્યારી. હાં, હાં, હાં, હાં- વંડું

૩

શેરખાં- હમ ખડે સીપાઈકે લડકે હે સુન ખનીયા.

હમ ખડે ખાંસાખકે લડકે, હે સુન ખનીયા.

સખકો પે સેકા પ્યાર, પેંસા ખીન હું લાચાર.

ખાલી ખીસ્સા હેય ચાર, ઉસકા કરતા ખીચાર.

ખંદા હયતો હુશીયાર, મગર પેંસેસેં ખચાર.

ખ્યા કરના દોસ્તદાર, હું મેં લાચાર લાચાર.— હમ

ખમતો કરના કુછ ખીચાર, કરકે ચોરીકા ખેપાર.

ખાના ખગીચેકી ખહાર, લેકે અત્તર ફુગેલ.

કોઈકા ગલા કાટે, ચાર કોઈકું જમીન મેં દાટે.

એસે ખડોત ફંદે મેં લાતે, મગર કરના ખુખ સહેલ.

ખસખસ કરના ખુખ સહેલ, ખડા ખંધવાઈગે મહેલ.

કરકે ચોરીકા ખેલ, ઉસ્મેં ખાવેંખી નેલ.— હમ

પનાથ—

૪

મેં તો ખાલીઆ ખખડદાર મોંકી લાડીથ હુશીચાર.

લાડીથરે કાને મેં તો મારવાડસેં આચો,

ખ્યાનખટારા ધંધામેં સખ ઘરકો દામ ગુમાચો— મેં તો

લાડીથરે લખશી ભાવે, માકો તો હલવાઈ.

પૈયાખીના કરણો કેસો, રેચરી નવાધ- મેં તો.
 દમ મીલે નહીં દમડી પાસે, ખાણેકો તો ચઢ્યે,
 ત્રીન દીનરા હુવા કડાકા, કટે જાઈરે કહીએ- મેં તો.
 આંગી બેચી જુતો બેચો, બેની શીરરી પધરી,
 લાડીજી રોવણને બેઠા, બેચી જ્યારે ઘઘરી- મેં તો

ઘાલયસી હ— ૫.

ખીલી રહી ચંપા કલી સુંદર મનહર, સુખ કર ખાગતી માંચ.
 સારી સારી ખુશખોલેતાં ત્યાંય, પ્યારી પ્યારી દીલને શાન્તિ થાય.
 ન્યારી ન્યારી ખુખ ખીલી છે ત્યાંય, લાલી લારી
 ગુલ ખગીચા માય; - ખીલી.
 ફુલ ફુલે ખુશખો લખી, અમન ચમન આનંદ લખી રે
 જલજલ જલદી ખાગતી માંચ, આવી પનીઆરી
 હશે ત્યાંય- ખીલી.

રમખુમ કરતી એ નારી, લટકમટક કરતી પ્યારી રે,
 આવી હશે ત્યાં ફુલારીરે પાણી ભરવા ડગારી રે ખીલી.

પનીઆરીએ— ૬

ચાલો ચાલોરે સાહેલીએ! સાથ પાણી ભરવાને,
 લીએ લીએરે ઘડુલીઆ હાથ આનંદ ધરવાને,
 હજતાં મળતાં વાતો કરતાં, જળ ભરવાને માટે
 જઈએ સહુ સાહેલી સંગે, રંગે રમતાં વાટ, પાણી ભરવાને ટેકે.

મુંદર મનહર ખગીઆ અંદર ફરતા સહુ સાહેલીરે,
 રમઝુમ રમઝુમ ચંચળ ચાલે, ચાલે સહુ અલખેલી પાણી ભરવાને
અભયસિંહ— ૭

બની રહ્યો ગુલતાન, ભાળી નારી બની રહ્યો ગુલતાન.
 ચાલંતી માલંતી વાણી મધુરે કેવી કરેછે ગ્યાન-ભાળી નારી
 નીર ભરેછે ને નેહ કરેછે, વાંકા વાળીને વાન-ભાળી નારી
 એક કટાક્ષેને આગીઆળી આંખે, નરનું લુલાવે ભાન-ભાળી ના-
યનીઆરીઓ— ૮

ખસો ખસો કુંવરજી મારગ દઈએ અમનેરે,
 શાણા છો સુલક્ષણા થું કહીએ તમનેરે- ખસો.
 છે રાજ તાણી એ રીતી, મળ પર રાખો પ્રીતી,
 નવ ધારો મન અનીતિ, ઉભા છો શરમાઈ આધીન
 થઈ હુકમનેરે- ખસો.
 શીદ રોકોછો પરનારી, નહિં સારી રીત તમારી,
 મારગ મૂકો વિચારી, સાંખી રહીએ મોટા જાણી
 ખાઈ ગમનેરે- ખસો.

અભયસિંહ—

જે જાણુ હોય પનીઆરી, તો નામ કહો ઝટ નારી,
પનીઆરીઓ—

કહીએ તે કેમ ઉચારી હારી જથું નહિં તમારા દુખીદમનેરે ખસો

અભયસિંહ—

ઘનને મયૂર ચહે નેમ ખ્યારે, તેમ તમ વાણ મધુરીરે,
નામ એનાર તાણું શણુવાને, મુજ મરણ છે પરી,
કહીદા વાર થાયછે,

પનીઆરીઓ—

નથી કહેતાં પરનારી નેઈએ કેમ રોકાય છે,

અભયસિંહ— કહયા વિના હું નેઈછું ત્યારે કેમ જવાયછે,

પનીઆરીઓ—

બહુ ઝગડો થાસે ભારી, બહુ વિપરીત થાશે ભારી,

અભયસિંહ—

કરવા છંદએ તૈયારી, નામ કહયા વીણુ ન જવા
દધ્યું તમનેરે— ખસો.

વીહો—

૯

બાપા ગયા રૂખમાણી કાકીના ઘરમાં સવારે,
પાછળ પાછળ હું ગયો તો, જ્ઞવાને તે વારે— બાપા
છાનામાના ઘરમાં પેઠા, ગાદી તકીએ જઈને બેઠા
આપણે જઈને ઉભા છેડા, એટલે આવ્યા સિપાઈ બેઠા.
બાપાજી ને મારી લાત, ઘડયો એમનો ખાસો ઘાટ,
એટલે કેમ કરવા માંડયું ને, વોચ મારા બાપરે
ઉરૂરૂરૂરૂ મરી ગયારે, મારા બાપલા— બાપા

માર પડચો કે રોવા બેડા, મનમાં બહુ ચિંતામાં પેઠા.
 પછી હાથ ખીસામાં ઘાલ્યો, રૂપેઓ સિપાઈને આલ્યો,
 લેણું લઈ ગળવામાં ઘાલ્યો, છાનોમાનો ત્યાંથી આલ્યો,
 પછી પકાવ્યાં પૂરી શાક, તે સાથે હુતો દુધપાક,
 પાપડનો પાણુ આડો આંક, ભરત કચું બાફી વંત્યાક,
 પાપડ બોલે કડા કડ, રૂડકા બોલે રૂડારૂડ,
 ઝોય મારા બાપરે, દાઝી મુઝારે દાદા, કુંકુકુકુ
 કેવી મળ પડી, લેતાં કડ કડ વડી, ઉપર પીધી કડી,
 પછી સાંજ પડી, ખીતા ખીતા આવ્યા પછી બાપલા.

તારાલક્ષ્મી—

૧૦

જળ ભરવા હું ગઈ તીરે, સખી સંજે મારી,
 આડા આવી કુંવરજીરે, રોકી સહુ પનીઆરી.
 સાહેલી સંજે મળી, ગયાંતાં ભરવા નીર,
 પનઘટ પર પાણી ભરી, લીધા ઘડુલા શીર,
 પાછા વળતાં મારગમારે, કુંવરજી ઉભા રહીને,
 રોકી રાખ્યા અમોનેરે, બે દરવાજા દઈને—જળભરવા
 મશ્કરી મારો કરી, પૂછ્યું મારુંજ નામ,
 શરમાણી સહુ તે ઘડી, સાહેલી તમામ,
 વીનવણી અમારીરે, સુણી ન જરા એણે.
 નામ કહ્યું સખીએરે, મારગ મૂક્યો તેણે—જળ.

તાશાલક્ષ્મી—

૧૧

અરે દુઃખ ક્યાં હું ઉચારે, બળે ભડકે મન મારે,
 'હું' છું સતી મને પતિ મળ્યો, પાણુ નાનકડો ભરથાર,
 સંસારની રીતી સમજે નહીં, મારો એળે ગયો અવતાર—અ
 આવી મને અહીં મારી તમાચો, કુલાણો મનની મ્હાંય,
 શૃંગાર સુખમાં સમજે નહીં, મને લાગેછે ભડભડ દહાય—અરે
 હાય જશે કેમ મુજ જન્મારો, નાના પતિની સંગ,
 નાના છોડમાં રમતો કરે, હાય એથી શું રમીએ રંગ—અરે
 દખી એને દીલ મારે દાઝેછે, ચરચર ચીતકું થાય,
 ઘરમાં આવીને નીત્ય બજીડે, દુઃખ એ કેમ ખમાય—અરે

વિદુષક—

૧૨

એમના ઘરની શી કહું કયા, બોલ બોલું નહીં એક વ્થાન
 ઘરમાં દ્રષ્ટિ કરતાં કાંધ, સાવરણી સરખીછે નહિં.
 ચાર ખુણે ચાર એકાદશી, વચમાં ગોકુળ આડમ વસી!
 અજ વસ્ત્રને આબરૂ વિના, જે જોઈએ તે શી કમીના.
 વધુ વધું શું મુખે ભાણી, દરિદ્ર ભાઈની પંથરામાણી.

કંચની એ—

૧૩

નૃપતિ છખી તારી, (૨) લાગેછે બહુ પ્યારીરે—નૃપતિ
 ચંદ્રમલા તેજ મુખે બીરાજે, નીરખી નીરખીનેજાઉં વારીરે—નૃપ
 જળહળ જોતું જાણે પ્રકાશી, તમ પર જાઉં બહીહારીરે—નૃપતિ

(૯)

અંગ મુવાર્ણ છે અતિ ઉજ્જવળ, ઈન્દ્ર વદન તેજ લારીરે-ટપતિ
 બેઠા સિંહાસન રાજ કરોછો, મોતીની માળા અંગે ધારીરે-ટપતિ
 કીર્તિ મસારી જગમાહે સારી, અવિચળ રહો ગાદી તારીરે-ટપતિ

૧૪

સર્વ માજજ-લાજ લીધી આ બાપ લાજ લીધી,
 તમ કુંવરોએ બેઅદબી કીધી - આ બાપ.

શોખટઅંદ-અભેસોડ ગયા પનઘટ પર ફરવા,

મદ્દતઅંદ-ફરવા શાના એ મશ્કરી કરવા,

હોકાઅંદ-સાંભળ સાંભળ તું બોલેછે શુંફરવા,

મદ્દતઅંદ-ઠઠા કરે વહુ છોડીની ત્યાંય કહો કેમ-

ખમાય- લાજ.

પાનાઅંદ-કાળા કેર બન્ને કુંવરે કીધા,

બેઉ દરવાજા બંધ કરી દીધા.

કપુરઅંદ-પછી પનીઆરી રોકવાને સીધા,

મદ્દતઅંદ-આવી ઉભા મારગની મ્હાંય કહો

કેમ ખમાય- લાજ.

ધીરઅંદ-રોડી મારગમાં સહુ પનીઆરી,

કીધા ઠઠા બન્નોએ બહુ લારી.

પાનાઅંદ-પ્રછયું નામ એક નોહાળી નારી,

મદ્દતઅંદ-એ તો નેવ તાણા નીર મોભે જાય, કહો

કેમખમાય- લાજ લીધી

હરખચંદ- જખર જસ્તીથી પૂછ્યું છે નામ,

શેઠાટચંદ- અમે મળીને માજન તમામ,

ખાલી કરીએ છીં તમારું ગામ.

સર્વે સાથે- જઈને રહીશું ખીજા શહેર માંહાય, કહોકેમ

ખમાય- લાજ લીધી.

ચંપકસેન-

૧૫

કપુત કુંવર ઉડ્યા કુચ્છંદી, કુંદીએ કુળની માંચ,

પરનારી રોકી પનધટ પર, સુણતાં લાગે લ્હાય.

કલંક દીધું ભારી, થઈ કુદ્ધ મતિ ન્યારી.

ઉડ્યા અંગારા એ મુજ કુળમાં, નામ લજ્જવ્યું મારું

અસી ગ્રહીને હસ્તજ મારે, એના શીશ ઉતારું,

ગઈ લજ્જા મારી, દશ પાર કરું હારી.

ચંપકસેન-

૧૬

ધીક કીધીબુદ્ધી શી આ નહારી.

કુળો તમે કાંઈ વિનચારી, નીજ આખર વિસારી,

નીતિ રાહ દીધી છોડી, મુજ નીચમેને તોડી-ધીક

કુર કુર જાઓ જરૂર, નહિતો કરીસ ચૂર, કીધી છે

અનીતિ પૂર, હે નાદાન, લલીલાન, કીધું છે ઘણું તોડાન

લાજ વિનાના લંપટો થયા આવચારી- ધીક

સર્વ સભા—

૧૭

અરર આ સખય નરાય દવાય (૨)

કહીએ છેએ કરગરીને, દહીએ માફી દીલ ધરીને કુંવરની દયાય
જાય, દહાય, થાય, હાય, કુંવરની દયાય, હુદય ફાટી જાય,
સુણાં આસ જાય, એધી નહીં ખમાય— અરર.

કોમળ કુંવર જાય હાય હાય.

ભુજિતરસે જ ગલમાંય ખન્ને ખિચારા દુઃખી થાય કોણજ
કરશે રહાય, દુઃખ, થાય, દેહ, માંય.— કોણજ કરશે
આર શીક્ષા રહાય, આપો એને કાંય— અરર.

કેશરીસિંહ—

૧૮

છું નિરદોષી (૨) નથી આદ્યો કચાલ.

વણ વાંકે મુજ રંકને નવકીને દશનીકાલ.

નવ વચન પ્રહાર (૨) મુજ નિરદોષી પર કીને,

કોમળ છુ કિકર તમ સેવક, દશવટો નવ દીને.

આટલી તકસીર. (૨) આ વખતજ માફી કરીએ.

અવર વખત અનીતિમાં, નવ પાય કદાપી ધરીએ.

અભયસિંહ—

૧૯

ચાલ ચાલ ભાઈ રડેજે શુકામ; શું ઇશ આપણાજ નથીરું.

અહીં ખેસી રહેવું હવે છે હરામ— શું ઇશ

સુણો રહ્યો છે શું વચનોના પ્રહાર— શું ઇશ

નથી રહેવું એના નગર મોઝાર- શું ઇશ
 દાંત દીધા છે જે જગપતી રાજ- શું ઇશ
 તે શું દયા દીધે લેશે નહીં કાંય- શું ઇશ
 નથી રહેવું એના ઓશીઆળા ભાઈ- શું ઇશ
 રાખ ધીર મહારા વીર મન માંઈ- શું ઇશ
 રાખ મુજ બંધુ મનમાં તું હામ- શું ઇશ
 ચાલ જઈએ લઈ પ્રભુ કેરું નામ- શું ઇશ

અંધકરોન—

૨૦

જા નફ્ટ નીડર સત્વર નીકળ નહીંતો મારીશ ઠારેરે,
 એશર્મ કુર્મ તણને નીજ ધર્મ, કરોછો વણ વિચારેરે— જા
 લંપટ લંપટ છો તમે નિર્લજ, દમોછો મજને ભારેરે,
 ચિકાર ચિકાર છે દુષ્ટ તમોને, ત્વરાથી જાઓ આવારેરે—જા

અભયસિંહ-કેશરી(સિંહ- ૨૧

ખાપુએ ખેહાલ કીધા, દશવટા અમોને દીધા,
 વાણ વાંકે અગગાણ લીધા. ચિકાર અપાર,
 દઈ ગણ્યા કુરુઈ હાય, ઉઠેછે વ્હાય.

દહન દીલ કીધા — ખાપુ

લધુ બંધુ મુજ કેશરી, ખહીશ નહીં આકાળ,
 જંગલની ઝાડી ગિપે, હું લઈશ ભારી સંભાળ,
 સંભાળ, લેઈશ તત્કાળ, ફીકર તું ટાળ.— ચિકાર.

માત મરીગઇ આપણી, તજ તાતની પાંસ,
 તેણે તો અજગાં કર્યા. હતી જેહની આશ,
 જેહની આશ, તેણે નિરાશ, કર્યાછે ખાસ.— પ્રિકાર.
 લજ્યા લેખ લેલાટમાં, હશે આપણા એહ,
 માત રઝળતા મૂકીને, ગઈ સ્વર્ગમાં તેહ,
 સ્વર્ગમાં તેહ, દઇને છેહ, દુઃખના મેહ.— ધિક્કાર.
 જઘથુ આપણ વન વિષે, ઘોર રાતની માંય,
 એન બિચારી એકલી. ઝુરી ઝુરીને હાય,
 ઝુરાને હાય, મેહલની મ્હાંય, મરણ તે થાય.— ધિક્કાર

શ્લોક—

૨૨

એહી દુનીયામેં અલ્લા સર્યા હય,
 દુનાયામેં અલ્લા સર્યા હય,
 યારો સખકા ભરસા કર્યા હયરે— મઓલા-દુનિયામેં
 કર્યા કાયાકા મત કર ગુમાના,
 સર્યા સાહેબકા લે તું પ્રમાના,
 સખકું ઇસીસે જહાનતમે જાનારે— મઓલા દુનિયામેં
 એન વાલીદ ખીરાદર હય જોટા,
 એ સખ જાનો હય ધુનીકા જોટા,
 હાયગા વ્હાં તેરા સર્યા કસોટારે— મઓલા દુનિયામેં

અભયસિંહ—

૨૩

શી શોબે કામણગારી, છખી ફાંકડી છે ખડુ સારી

ચંપકવરાણી મનહર નારો-શી શોભે કામણગારી.

ખટકરહો મનમાં યુગનયની, શશીવદની સુંદર સારી- ચંપક

નવ ભાળી નજરે કોઈ નારી, તુજ સમાન સ્વરૂપધારી- ચંપક

કનક કળશ કંચુક કસીયાછે, બ્રગુટીમાં ભુરકી ભારી- ચંપક

અધરામ્રત ક્યારે તુજ પામીશ, ક્યારે પામીશ એ નારી-ચંપક

વદન લલીતા તેં મન મ્હારું, વશકીધુછે દીલદારી- ચંપક

અભયસિંહ—

૨૪

ઉર્વશી, મન ઠસી, રહી રક્તીરે ગુલનરરે પરી

દીલદાર સુંદરી. દીલદાર.

વદન મનોહર ભાળતાં રસીલી,

દેહ તાણાં દુઃખ જાય સહુ ટળીરે-ગુલનર.

ન આવે તુલ્ય તુજ, અવર કો નારી,

અવતરી દાવ્ય દેહ શી ધરીરે-ગુલનર.

વર્ણન તારું, વહું શું લલીતા,

તું પરી. તું ખરી, મનહરીરે-ગુલનર.

શુદ્ધ, બુદ્ધ, સર્વ ભૂલીગયો ભામિની,

ચાહ છે એક તું ગુલપરીરે-ગુલનર.

રાજસીંહ—

૨૫

સુણી અજયબ હું અંતરમાં, યાવું ધણો તનમાં ત્રાસી

દેશવટો દીધા મિત્રને થયો અભેસીંગ વનવાસી.
 કૂર થયા ચંપક માહાગજ્ઞ અલગ કીધા એને અંગથી;
 હાય જશે જંગલમાં પ્યારો, રમતો જે મુજથી રંગથી.
 શત દીવસ રહેતો મુજ સાથે, હાય અતી જે આનંદથી;
 તે વનવાસી થઈ નીરાસી, જાસે પ્યારો તન મનથી.
 અજગા એક એકથી નવ યાતાં, જમતાં બે સાથે બેસી;
 સુખ દુઃખનો સંગાથી મારો, હાય થશે શું વીદશી.
 અંતરમાં ઉઠે અંગારા, વેત સુણી વીપરીત ભારી;
 વીચાગ સહન થાશે કેમ મુજથી, થાવું ઘણું દુઃખકારી.
 માત વીનાનો એ મુજ પ્યારો. ન્યારો નવ રહેતોજ ઘડી;
 બેન બીચારી થઈ દુખીઆરી, મરશે એની રડી રડી.
 જવુ જરૂર એની સંગાથે, થાવા સુખ દુઃખનો બેલી;
 જવું ઝપાટે નહીંતો અહીંથી, જાસે એ મુજને મેલી.
 મીત્ર તણી રીતીની લીલી નવ તોડું અનીતીથી;
 કરવા મુજ બધુંતી સેવા, જાઉં જંગલમાં મીતીથી. સુણી

અભયસિંહ-

૨૬

બેન બની બહુ માઠી અમારી, સુણતાં શુદ્ધ જશે અહિં તારી-બેન
 દેશવટા હાય દીધા પિતાએ, આરોપ અમશીર દઈનેજ ભારી-બેન
 કૂર વચનના પ્રહાર કરીને, ધિક્કાર દીધા ઘણા ઘાવકારી-બેન
 કહીનેકુચ્છ દીવળી દુરાચરણી, વનવાસ કહાડ્યા દયા ન વધારીબેન

દુષસુંદરી-

૨૭

આ શું વદાછો મારા બંધવા, હાય વરતાયો કેરલ
કાપ્યા ઘણા કેમ તાતલ આણી તમ પર ઝેરલ,
કૂર થયા કેમ તાતલ.

એવો શા અપરાધ તમ તણો, પડયો છે મારા વીરલ,
દશવટારે શા કારણે, દીધા દમવા શરીરલ,
કૂર થયા કેમ તાતલ.

અભયસિંહ- કુડા કંલક ચડાવીઆ, શીશ અમારે આનલ,
કુછંદો કુકર્મી કહીને, કીધા હમોને ત્યાનલ,
નધ શું જંગલ વિષે બેનડી.

કેસરીસિંહ-

નધશું જંગલ વહાલી બેનડી થઇ આજ્ઞા આધીનલ,
રોમાં બેની મારી રાંકડી, અવળા આવ્યાછે દીનલ,
નધ શું જંગલ વિષે બેનડી.

દુષસુંદરી-મૂકી મને એકલી, જાઓ કોને આધારલ,
આવીશ હું તમ સંગમાં, લાઇ વન મોઝારલ,
સુખ દુઃખમાં થઇશ લાગણી.

અભયસિંહ-

હોખ લખ્યા ને લલાટમાં, તે ન રાખ્યા ન થાયલ,
વાધી વેરણુ થઇ આપણી, ત્યારે આ દશા થાયલ.

જઘશું જંગલ વિષે બેનડી.

કેશરીસિંહ-

ખુશી રહે ખાઈ પીનેતું પ્યારી બહેન આ વાસણ,
રહેજે પિતા પાસે રાંકડી, નવ થાતી નિરાશણ
જઘશું જંગલ વિષે બેનડી.

રૂપશુંદરી- જાઓ કહેતાં છલ માહેરી કરે કટકા અપારણ,
અજગાં થતાં અંગ માહેરે કંપે થરર આ ઠારણ,
મુખ દુઃખમાં હું ભાંગણી.

રૂપશુંદરી— ૨૮

મારા ચતુર શોરોમણી ભ્રાંત, નિદેશજઘવેહલા આવજો,
મારા ભાઈ પત્ર પઢાવજો, મારા વીરા પત્ર પઢાવજો,
મારા બંધુ પત્ર પઢાવજો. મારા.

ત્યાં કરી ઘણાં સુભ કાજ, ભાઈશુભ ખબરો કહાવજો- મારા
રહી ક્ષત્રી ધર્મમાં પૂર, સૂરથી, ડંકો બજાવજો- મારા.

સાધુઓ— ૨૯

નામ નીરંજન રમરીએ, નીરંતર નામ નીરંજન રમરીએ
છસીસેં લવજળ તરીએ. નીરંતર

અલગ કરી મનસેં મોહ માયા, સચ્ચા કાહેબ સંગ કરીએ
અલખ નીરંજનકા નામ લેકે, પાપ સખી પરહરીએ.-નીરંતર

(૧૭)

કચી કાયાકા નહીં હે ભરંસા, કાહેકું ગર્વજ ધરીએ,
 છવ. કાયાકી જુઠી સગાઇ, છોડ ચલે ભર દરીએ. નીરંતર
 દેના સમાધી સર્યા સાહેબકી, ઝોર ન મળ્યસે ઉચરીએ,
 સંત સમાગમ કરકે યો ભાઈ, ભેખકુ દેખકે ઠરીએ— નીરંતર
 સાધુઓ—

૩૦

ધીરજ ધરે મત ડરતું કંવર કરજી દીલમેં,
 હે આશીશ બચન હું મારા, દુર હોગા ખીન્ન તું મારા,
 ફીકર મત કરે— મત ડરતું.

ધ્યાન ધરો હર નામકા, કર અપના સાધન,
 જુઠા સખ સંસારમેં, મત લગાના મન. ધીરજ.
 કજી આન પડી સીર અપના, તખ નામ અલખકા જપના
 લે એહી બખતરે. મત ડરતું.

પેને ગાજખ અંગપે, બખતર એહ રસાળ,
 અદરશ ઈસી બખત તું, રહેગા સુંદીર બાળ. ધીરજ,
 કેશરીસીંગ—

૩૧

વાહાર કરો જગત્રાતા તવ શરણે છુ' દીન દાશ તારો,
 મેર કરીને મુજને, મેળવ પ્રીય બંધુ અહીં મારો.
 કર કરણ તું કપાળ કંમ નથી મુણતો વીનતી મારી,
 મણુછ શી તુજ ઉરમાં અરે આવી તકસીર હે જગધારી.

કેશરીસીંગ—

૩૨

કુટચું કર્મ માહેરું કુખ તાહેરું જોઈ બંધુ મારા,
 ક્યાં તું મુજને મુકીને, જતો રહ્યા પ્રાણ પ્યારા. કુટચું.
 કુષ્ઠ પક્ષી ક્યાં તુજને હરી ગયું મુજ ભ્રાત,
 તુજ સંકટ નીહાળતાં. ઉપજે બહુ પરીતાપ,
 લાગ્યો જખમ ભારી કુખકારી થતાં તુજથી ન્યારાં. કુટચું.
 નથી રેહતી ધીરજ મુજને, વરશે ઘણી આંશુધારા,
 કરો પ્રભુ સાહાય જંગલમાંહે જાણી દાસ તારા. કુટચું.
 દશા શી થઈ તાહેરી, મમ બંધુ દીલ જન
 ભમતો મુક્યો મુજને' શીદ ભયંકર રાત,
 જશે આહી પ્રાણ નીશ્ચયે' જાણ વીચાગેજ તારા. કુટચું.
 જલું તે ક્યાં હવે હું હાય, આશા હાલ મારા,
 દયા દીલ લાવ પ્રભુ ઉઠાવ, આ કુખનાજ ભારા. કુટચું.

૩૩

ઉર્વશી—ક્યાંથી તમે આવીઆ, શીછે તમારી જાત;
 જલ્દી પાછા જાઓ, નહીંતો થાશે પ્રાણ ઘાત.
 વાસ છે આ દેવતા, નથી કો બીજું આંહી;
 જાણી મુજને દેદમાં, ગયો છે રાત માંય.
 આજશે અપાર, વાછો કરશે આપ હાંણ;
 વાંચીને તારા, પાપી લેશે પ્રાણ.

અભેશીંગા-શાન્ત શાન્ત શાન્ત રે, ઓ શાન્ત થા તું નારો
 વાત હું પુછું તેના, જવાબ દે આ વાર.
 કહો મને છો કોણ તમે, ક્યાં તમારો ઠામ;
 શા કારણે કેદમાં, પડ્યાંછો તમે આમ.

ઉરવશી-સાંભળો સરદાર, રત્નપુરી મારો ઠામ;
 છું પરીની જાત, ઉરવશી છે માઈ નામ.
 કરતીતી કીડા હું, સખી સાથ જળ માંહે;
 ત્યાંથી દુષ્ટ દૈત, હરી લાવ્યા મને આંહે.
 છું ઘણી દુખી પડીછું, મૌઠ પાપી હાથ;
 દેહે દુખ નથી સુખ, એકલી વાણ સાથ.

અભેશી-કાંઈ ફીકર ન કાંમીના, કરો તમે લગાર;
 માઈ દુષ્ટને દમીને, જાણજો આવાર.

ઉરવશી-ન મરે એ કુર પુર, જોશ છે અસુર;

અભેશી-જેતો ખરી, ઝટક, ચટકમાંજ કરું ચુર.

ઉરવશી-ના ના એ ઘણાજ દુષ્ટ પુષ્ટ છે વીકાળ;

અભેશી-શાન્ત થા સુલક્ષણી, આણીત એના કાળ.

અભેશીંગા—

ખસખસ નથી હવે કાંઈ ભાર, માઈ જઈ પાપીને કાણુ ના
 ઠીક કીધું તેં સર્વે પુછી લીધો એને વાત,

એક પલકમાં મારું જઈને કરું દુષ્ટની ધાત. ખસ.

છે આ સુંદીર જાદુવાળી જોષીકા મુજ પાંસ,

મતાપ એમાં વિસ્મયકારી ચમત્કારી છે ખાસ. ખસ.

દુર ધરીને સુર ધરીને લેવા પાપી પ્રાણ,

લૈ પોપટને મસળી નાંખું વાળું કચ્ચરધાણ. ખસ.

ઉર્વશી—

૩૫

સત્ય કહો સરદાર હમારા ક્યાંથી આવ્યા ક્યાંજવછો પ્યારા-સત્ય

સાથનથી ઠો અવર સંગાથે તેનો શો ભેદ કહો લટકાળા. સ.

દાવ રમીને દદત દમીને મુજને છોડાવી ટળ્યા દુખ ભારા. સ.

પ્રાકૃમ પુરા છે લઘુ વયમાં આવી કરી અહીં આનંદ ધારા. સ.

અભયસીંહ—

૩૬

કહું 'યુ' કરમની કથા મુજ આંધ-નયોરહી બાકી મારેશીર કાંધ-ક.

નીહાળીમેં નારી રૂપાળી અતુલ્ય છબી છટાદારી હતું નામ ગુલ-ક.

છબી છે એ નાર તણી મુજપાસ અતી મોહપામી તેને માટે-ક.

ખાસ; રૂંધું જંગલમાં જોવા તેનો ઠામ વસેછે એસવર્ગ-ક.

વાડી સુલ ધામ.

નથી ભાળ મળતી મુને ગુલની. હસે ક્યાં જગ્યાએ

પરી ખુલની,

અભેશીંગ

૩૭

પ્યારી પદમની ભોળી ભામની ઓકામની મધુર.

નેઈ ચપળા ચીતહર આકૃતી થયોછું કામાતુર. પ્યારી
 મુખ કમળ તુજ ભાળતા ઘટે ચંદ્રનો પ્રકાશ.
 ભોગી આ ભ્રમરની ક્યારે પુરાવીશ આશ. પ્યારી.
 કંદ્રપ કેલી મન ગમેલી મનહર માહારી પ્રાણ.
 આશાકહું દીલદાર તુંજપર દેતાહીરી મુખ ખાણ. પ્યારી.
 ચંપાવરણી અમૃત ઝરાણી છે મુજને તુજ ધ્યાન,
 ગુલપરી ગુલ માહરી ક્યારે કરાવીશ પાન. પ્યારી.

કિરવશી—

૩૮

જરા ધીરજ ધરો મન પ્યારા. (૨)

વીરહ વ્યાકુળ નવ થાઓ પ્રીય મારા. ધીરજ.
 આમ આકળા કેમ થાઓછો, ધીરો ધીરજ દીલદારા. જરા.
 લપટ ઝપટ લલચાવી ખાળા કરું સ્વાધીન તમારા. જરા.
 જરૂર ગુલહું મેળવીશ તમને. થાઓ નહીં કુખીઆરા. જરા.
 શાન્તી રસ ધંભીર ઘણું ઘુટે, થશે કાજ સઉ સારા. જરા.

૩૯

કેશરીશીંગા—ખેલ બંધુની ફટીજ ગઈ હાય હાય.

જીવન દારીની ને ગાંઠ તે છુટી ગઈ. હાય, હાય, હાય. ખેલ

મુર્યશોકનો છવાઈ રહ્યો, હાય હાય.

પ્યારો બંધુ ક્યાં જોવાઈ ગયો. હાય હાય.

ભુલી ભાન ભમું રાન હું યેભાન થઈ હાય,હાય,હાય, યેલ.

સુખ સર્વ થયા નાશમારાં. હાય. હાય.

કરો સાહે પ્રભુ આંહિ પ્યારા. હાય. હાય.

નથી ભાળ થયા કાળ વીકરાળ કાંઈ હાય.હાય,હાય, યેલ.

૪૦

કેશરીશીંગ—ગયો ક્યાં તણ મને દીલજનન. શોધી વળ્યો
કામે કામ.

નથી કાંઈ બધું તણું મુને બ્યાન. ગયો.

જંગલે જંગલ ફરી ફરી યાકચો. જોઈવળ્યો ગામે ગામ.

તો ગણ પત્તો નહીં પ્યારાનો. મળ્યો મુને કોઈ સ્થાન ગયો.

નદીજ જોઈ નાળાંજ જોયાં. ઉડાં કોતર વિકરાળ.

ગફા ગીરીવર બહુ બહુ જોયાં તોએ મળી નહીં ભાળ. ગયો

શીરે દયા થઈ હશેજ તાહારી. રેમમ હૈયાહાર

તુજ વીચોગે ઉકે છે મુજને. અંતરમાં અંગાર ગયો.

ક્યારે હશે ભીડ ભંજન માહારો. સુખ દુઃખનો વીશરામ,

હાય ક્યાં દેખું સુખ પ્યારાનું, જાણું હવે કોણુ ધામ-ગયો.

મેહર કરી પ્રભુજી પ્યારાની, ખબર દેતું નીધાન.

આખર થઈછે અહીંજ મારી ગઈછે સુધને સાન. ગયો.

કેશરીશીંગ

૪૧

સાહે થશો જગ ત્રાતા. સંકટ વીશે સાહે થશો જગ ત્રાતા

નાથ નીરંજન છે. અવીનાશી. શેવકના સુખ દાતા. સંકટ!
 કુપ્પ હરતા થઈ કેમ દમોછો. દા મુજને સુખ સાતા. સંકટ
 ભંધુ વીચાગી કરીને તું વેરણ. કેમ થઈછે વીધાતા. સંકટ
 માફ કરો મુજ ગુન્હા પ્રભુજી. માગુંછું ગુણ ગાતા. સંકટ!

અભિશીંગ—

૪૨

આહા કવી શોભે દીલજાન.

ઉઘંતી ઝાઘંતી રસીલી છખીલી. મોહાવે. લોભાવે.

સ્નેહ ભરીને. નેહ કરીને. એજ પરીને.

વરીને હસ કરીને. લલુંગ રસ પાંન. આહા.

ગુલઝારની સખીઓ

૪૩

ઉઠારે સાહેલીઆં ઉઠારે મોહનીયાં.

સખી સાથ, કરો વાત, સુખ થાય, મનમાય.
 હાંશ લાવીનેજ કાય.

ઉઠારે અલખેલીનારી, ઉઠારે હાંશીલી નારી.

લાગેછે સુરત પ્યારી. છે તમારી બલીહારી.

નથી કો અવરનારી. તુજ સું સ્વરૂપધારી.

ઉઠા ઉઠા પ્યારી મારી, તન્ને નીંદ્રા તમારી.

આવીછે સખીઓ વારી. કરવા વીલા સ ભારી-

તમસંગ સુખકારી. અમને થાયછે સારી.

હળથું, મળથું, બળથું, તમથું, રમથું, ગમથું,

ઉઠારે સુસ્થાણી, ડોખહુ મુણખાણી.

મધુરી છે વાણી, વદા પ્રીતી આણી

પ્યા-રી-હમા-રી-રૂપા-ળી- છોવ્હા-લી

વીનાદ કરીને, સ્નેહજ ભરીને, આનંદ ધરીને આજ.

ધરી અંગમાં ઉમંગ અમસંગ રમો રંગ દુઃખ તણો.

થાશે ભંગ. સુખ તણો. જાંમે ઝંઘ, નહીં ઉઠી નહીં. (૩)

ઉઠારે. ઉઠારે. અલખેલી આનંદની એલી.

કરો મન મેહેલી, થાશે રંગરેલી, થઈ-મજા થઈ (૩)

ગઈછે ગઈછે ઉંઘ એની-

ગાળીજાર-ભાવો મારી યેની, કરો સુખ ચેહેની, હતી આશ
એની, હાથમાં લેતી; ઉઠારે.

ગુલજાર-

૪૪

તરણ વચનો દીસેછે સકોમળ કેવા.

ભણે કામદેવ કેવા, નથી કોઈ ખીજ એવા,

લાગે સુખ મેહલમાં રહેવા હા હા હા હા. તરણ

વહીલા વહીલા ઝીલવું, ને એક વાર મળો.

છાતે પાણી શા પાણી પ્યારા હમને છળો.

આવો સુખ સાગ રહેવા, લેતે મેમ રસની દોવા-તરણ

અકાર ચીતકું હર્યુંછે તમે માણના પ્યારા,

ક્યારે મળશે આ દાશીને, આંખોના તારા.

કોમળ કરછે કેવા આલીંધન આપવા જેવા. તરણ
જવો સર્વે સખીઓ સોધી લાવો એને,
મોહીત મનકું થયુંછે મારું એના નેન,
કરું ખૂબ ખાંતણી શેવા, આધરામ્રત લેવા. તરણ

ગુલઝારની સખીઓ—૪૫

મીચ સખી લઈ આવીએ, એક ક્ષણમાં સોધી લાવીએ,
સપટ, ઝપટ લલચાવી એને, ઝટક ચટકમાં લાવીએ તેને,
મુખ મલકાવી મોહ લગાવી, છળ બળ કળ ચલાવીએ. પ્રીતિ.

ગુલઝારની સખીઓ—૪૬

જીવો એનાં કેવા શોભેછે સકુમાર,
સકુમાર, દીલદાર, હૈયાહાર, પ્રાણાધાર, ચાર. એની.
છે લઘુ વયમાં આવી આનંદમાં,
લેશે આર્લીંગન, ગુલ સાથે કરી પ્યાર. એની.
અતી રૂપાળા છે રઢીઆળા, જાણે દીસેછે કામતણા અવતાર. એની
મોહ પમાડી, રંગે રમાડી,
કરો છબીલા, છેલાજીને તૈયાર. એની.

ગુલઝારની સખીઓ—૪૭

સુતા સુરે આંહી (૨) પ્યારારે નાંખી અમને મોહ પાસ.—ટક
છો મન ગમતા મોહન રસીઆ કાંમ તણો અવતાર,
જ્ઞાન તણો ભંડાર. સુતા.

વીરહ વ્યાકુળ થઈ બેઠી બાળા, નેતી આપની વાટ,
આવ્યાછી તમ માટ. સુતા.

ચાલો માણસો રંગ મેહલમાં, રમવા ખાંતે રગ,
સુંદર બાળ સંગ સુતા.

અભિશીંગ ૪૮

રસીલો છત્રીની નારી, ચાલો લટકાળી પ્યારી, ચંચળ
ચીત્ત હરનારી છે.

અજબ રૂપાળી એ રંભા મુજ, માણુથકી પાણુ પ્યારીછે.
સખીઓ-વારી, વારી, વારી, તમ પર વારી છે.

અભિશીંગ-પ્યારી, પ્યારી, પ્યારી, તમ બલીહારી છે,
સખીઓ-એજ ધારીછે.

અભિશીંગ-હાં એજ ધારીછે, ચંચળ ચીત્ત હરનારીછે.

સખીઓ-ત્યારે જલદી, પ્યારે જલદી, ચાલો જલદી,
ચાલો જલદી.

અભિશીંગ- રસીલી.

ગુપ્તજાર- ૪૯

રશીક મધુર ગાખનાર- દુર ક્યાં થયો
નાંખી મને મોહ પાસ- ચાલ્યો સું ગયો. રસીક.

આવીને અહીંતું માણુ- મારી ગયો મોહ બાણુ
છુટી મારી રત્ન ખાણુ. લીધી તેં આનંદ દહાણુ

દંપતી દમી સુજાણ. કયાંજતો રહ્યો રશીક
 નેધને નેખન ખાહાર. કયાં ગયો કરીને પ્યાર
 છેકતોં કરી લાચાર. મારી પ્રેમની કટાર.
 કારીઘાએ લાગ્યો હૃદય પરે વહ્યો. રશીક

લિલ્લઝાર

૫૦

આવો આવો પ્યારા મારા. પધારો વીલાસી.
 પધારો વીલાસી પ્યારા. હું અલીલાસી. આવો.
 નાંખી મોહ ફાંસી; ગયાતા કયાં નાસી. સાને માટે કરો
 જીવી ફાંસી; આવો.
 કરી કાંમ પ્યાસી. થાવું પરવાસી. નહીં નહીં એતો
 રીત ખાસી. આવો.
 રમે ખુબરંગો આજથી ઉમંગો. જાણી મુજનેજ
 નીજ દાસી. આવો.

૫૧

અલેશીંગ—ઘણી પ્રીય તું માણ, છે અતી સુખ ખાણ,
 મળી આનંદ લહાણ, રંગ રેલી મચાવી.
 રશીલી નાર. તારો અતી છે પ્યાર,
 મારી વાહાલી ગુલઝાર, રંગ રેલી મચાવ,
 દીલ જ્જન તું નીધાન (૨) મને તારું છે ધ્યાન
 પ્યારું આપી રસ પાન, ખુબ મને ધરાવ,

છખીલી પ્યાર, તરો અતી સુખકાર,
 મને આપી લગાર, મન માઈ ઠરાવ,
 મીચ વાણી મધુર (૨) સુણી થયો ચક ચુર,
 શસી સમશોભે નુર, પૂર મઝા લુટાવ,
 ગુલાબી ગાલ, ઉપજવે અતી વાહાલ,
 મલકાવી મુખ લાલ; મને નહીં સંતાવ,
 નેમું જ્યારથી મેં મુખ(૨) દેઢે વીરહજ કુખ
 પ્યારી ધારી તેનું સુખ, દુઃખ આધું હઠાવ,
 કીકી કામગુગારી પ્યારી રાખતારી વારી, મને કરે
 ઘાવ કારી પ્રાણ પ્યારી ખચાવ.

તું છે ગોરી ગુલઝાર, હું રંગીલો ભરથાર,
 તારી મારી નેડી બહાર, બની રહી છે ખીસ,
 લેવા આલોધન, અધીરું થાએછે મન,
 લાવ એકજ મુખન, તારા અધુરનું હાશ,
 ઠાંક માંથાની વેણુ, (૨) કાળી નાગાણુ તણી ફણુ,
 ઘાયલ કરેછે નેણુ જરા ધીરા નચાવ,
 મળી ખુલ ખુલ, થૈઈ મેહેનત વસુલ,
 આવ ધસી ધસી ગુલ, મને ગભે લગાવ.

૫૨

ગુલઝાર-આજ થયે છે આનંદ એલી ઘણી પાર રહ્યો નહીં

હુર્ષનો મારા છું દારી આપ ચરણ તણી. આજ.

અભેશીંગ-રશીક વાહાલી પ્રાણથી પ્યારી, (૨)

તનમનતુજ પરવારી.

ગુલઝાર-પ્યારા વદા જરારે વીચારી. છું દારી સદાની

થનારી હો આપ મારા મુગટ મણી. આજ.

અભેશીંગ-પ્રેમ કટારી ભર ભર મારી. સુધ બુધ સૌમે

વીસારી

ગુલઝાર-નવ વદા એ વેણ ઉચારી. કરો પ્રીતી પાન રસ વારી

અભેશીંગ-મળી નેહી જાણે હીરા રત્ન કણી. આજ

અભેશીંગ—

પઠ

વાહાલી રશીલી છખીલી. મુણ શાણી.

• સાગે મધુરી મધુરી તુજ વાણી

રંગીલી રસ ખાણ.

ખની રીઠ અંજાણ.

ચાલ ચમનતું માણ.

ગુલઝાર—

વાર. વાર મારા પ્રાણ.

અભેશીંગ—

તારી મીઠી મીઠી વાણ.

મારે મોહ તાણ ખાણ.

ગુલઝાર—હાહા રંગીલા પઠાણ પતી પ્રેમથી કરો પટરાણી.

અભેશીંગ—સાગે મધુરી મધુરી તુજ વાણી.

અતી સુખ ખાણી. જાણી તનેમે કકરાણી.
 પાએ મ ત છું પાંણી. મન તાણી મોજ માણી.
 મારી પ્રેમની કટારી. પ્યારી મારી સુખ કારી.
 નેન નચાવે મોહાવે રસ આણી. લાગે.

ગુલઝર—કુલડે વધાવું રસમાં ઝીલાવું પ્રેમ રસ પાવું નાથરે.
 હસતાં, રમતાં, જમતાં, લો સુખ લહાણી. લાગે.
 માણ માહારા. ચલુન તારા. છો પ્યારા. રૂપાળા.
 ચાલો રંગમાં રમાડું. પ્રેમ આણી. લાગે.

સખીઓ સાથે- ૫૪

સખી સરદ પુનેમની રાત સારી શોભે છે,
 પ્રીય પતી શું મળવા ખાંત નન ખુજ લોલેછે.
 સખી અંગ ડિમંગ અપાર, રંગમાં રમીએરે,
 મરી શીયળ વ્રતજ સાર, પીડને નમીએરે.
 અંદ્ર ચડયો આકાશમાં, સરદ રતુ રજનીશ,
 પુણ્ય પ્રકાશીદ ઉગીએ, સખી ડિરમાં હર્ષ અતીશ.
 રમવા રજનીરે, સખી સૈનું સાચું હોત સદગુણ સજનીરે,
 સખી પીયુસું મળવા નીત્ય, લાગી લગનીરે,
 સખી વીરહા નળથી પીત, વાપ્યો અગ્નીરે.
 શશી કળા સોળે ચઢી, નાંખ્યાં કીર્ણા આ કાર,
 જનવળતા છે અતી ઘણી, સખી ખની રહી ખૂબ ખહારા

આનંદ આને છે, સખી ગગન મંડળ વીશાળ ગંભીર ગાને,
 સખી ભર જ્ઞેષ્ઠનમાં બાળ, પીયુ શું છાને છે,
 સખી સાથે દેતાં તાળ, ઝાંઝર વાને છે.
 ચાવન વેલી અતી ઘણી, ખીલી અંગ અપાર,
 રામા રમાણુ રંગે રમે, સખી સરદ રતુ શૃંગાર,
 સૌને સજીઆ છે, સખી મળવા મુજ ભરથાર,
 સાણુગાર સજીઆ છે, સખી પ્રીતમ પ્રાણુ આધાર,
 મુજ મન વશીઆ છે.

કેસરી સી હુ—

૫૫

વાહ અલખેલી રમઝુમ, રમઝુમ શું નાચે છે છ ન ન ન ન
 ચાવન વેલી રહી છે ફલી, નથની થરકે થ ન ન ન ન ન
 તાળ દધ તકતક થૈ નાચે, રાચે તનમાં ત ન ન ન ન ન
 ઝાંઝર ઝમકે નેપુર ઠમકે, ધુધરી ધમકે ધ ન ન ન ન ન
 અજબ બનીઆ રંભા સર્વે, વીજળી ઝબકે ઝ ન ન ન ન ન
 અકીત થયો છું જ્ઞેષ્ઠ જીવાની, શબ્દ શાલળી શ ત ન ન ન ન
 રશીક રૂપાળી દ છે તાળી, ફરકે વાળી ફ ન ન ન ન ન
 મન હરનારી છે બલીહારી, કાંખી ખખડે ક ન ન ન ન ન

૫૬

અં દુરંદુબી-૨ ગીલા છે લાલરે, પ્રીય ગોંડી છું આપ સંગેરે. રંગી

રમો રસીલા રંગેરે, રાખુ નતન કરીને મુજ પાસ
લાલા રસમાં ઝીલાવું થૈ દાસ, છે કામ પીડ,
ટળવાની આશરે. રંગી,

કેસરીસીંહ—રસીલી પ્રાણ પ્યારી,

અંદ્રવદની— છે તમને વારી વારી,

કેસરીશીંગ— કામણગારી છે ઠગારી નારીરે.

અંદ્રવદની—જેવી તેવી પાણ છુ તમારીરે

કેસરીશીંગ—તું છે અતી પ્યારી. મારી તન પ્રાણ

અંદ્રવદની—વદા મધુરી મધુરી કાંઈ વાણ રંગ રસીઆ

છો અતી સુખ ખાણરે. રંગીલા.

૫૭

બુલઝાર—આવો પતી અતી પ્યારા. કરું નહીં કાણ એક
ન્યારા. આવો.

આપ વીચોજે કાણ એક લાગેછે જુગ સમ નાથ હમારા,

માટે મેહર કરી મુજ પાસે રહો રાત દિવસ પ્યારા

છો મુજ સોચનના તારા. આવો.

સરસ રતુ શંગાર વસંત. ખુબ ખીલી ગહી ફીલદાર,

રંગે રમો પીઉ પ્રેમ ભરીને પ્રગટાણી અનંદધારા

પાર નથી હસેના માહારા આવો.

અભેશીંગ—

૫૮

વાહાલી રસીલી રહી મન ખટકી. (૨)

અદ્રવદન તેજ કેમળ નયન જાણે ઘનથી વીજળી છટકી.

વાહાલી.

અધુર મધુર પર ખીંકુ ખીરાને. શીશ મોતી સેરં લટકી

વાહાલી

અમુલ્ય રત્ન હાથે લાગેલું. જાણી જોઈ તેને કેમ

દઉં પટકી- વહાલી

મુરત મુરત તુજ મુંદર સારી. આવી મુજ અંતરમાં

અટકી; વાહાલી

૫૯

કનક—ધીક નફ્ટ નીડર ચોરી કરીને ક્યાં જશે. (૨)

જાણુ ફસાયા છે ફાંસે મૃત્યુ હમાણાંજ થાશે.

કરીશ તારો વીનાશે ઘણા ગોદા પામી ખાસે, નફ્ટ.

તરફર તારું આકામ કીધું છે. તેં કીધું છે.

વીષ તારું જગ જાણી જોઈને તેં પીધું છે. નફ્ટ.

એમ જાણુ છે કે હવે કરોશ હું તારી ખવારી.

નાંખીશ પલમાં મારી. આપને સંકટ ભારી.

જોને હવે હાથ મારા, કરું કટકાજ તારા.

વરસાવું સોદી ધારા, છોડાવું પીતાને મારા.

થાઉં તૈયાર, સજી સૌ હથીઆર.

મારૂં માર, તરવાર, કરૂં કુદનેજ ખવાર.

દાઝ વળે જ્યારે આવું, સૌ હારી આવસે. ધીકું નકટ.

કૃતક—

૬૦

નીચ નકટ તેં હરામી થૈને, વેર ખાંધ્યુંછે આમ મુજ સાથ,

જાણી પીછાની ગુન્હો કરીને, અંધ મચાવ્યો હે કમજત.

પણ નથી કાઢવાનો સાર, એમાં તું લગાર.

નક્કી જાણુ છવ જશે, તારો એમાં સાર.

જેઠ લેજે કેવા હાલ હરંધું ગમાર,

માર ખાસે ખડગનો, થૈ લાચાર. (૨) નીચ નકટ.

રત્નમંજરી—

૬૧

લાઈ ઝટ જવોરે, લાવો માત પીતાને અહીયાં; લાઈ.

ચુધે ચડો મોરા વીર સુરવીર, યશી કરી, રણુ ધરી,

ધાવો રીપુ દળ મ્હાંય. લાઈ.

જોવો, જોવો પલમાં પાપી, ને સંતાપી નાંખો કાપી,

અતી દુઃખ આપી, સુર વાપી, સામા લડો જઈ.

કુર થૈ, સુર થૈ, સતુને સૌહારો જઈ, પાછો પગદેજો નહીં,

ક્ષત્રી ટક લેજો તહીં, ખુબ લડજો, નવ ડરજો,

દળ માહીરે. લાઈ.

કૃતક—

૬૨

એન ધીરજ ધર ન ડરતુરે, જાણુ ત્યાં હણવા દુસમન હળ
છળ બળ કળ થકી. ધીરજ.

સર્વે સત્તુને ઠાર, કહું લઈને તરવાર.

મારી, ફાડી, ત્રાડી, સંહારું, ને મા'ફ મન ઠરતુરે. એની!

૬૩

ભરકર— થૈ સાવધ દૈ તન મન સરવે બાહાદુર જન,
માર ફાડ કરવા સધામે ચાલો સૌ થન થન
રાખો સુર ધરીને હામ, કરવા રણ સંગ્રામ;
બાહાદુર ઝંગી, થૈ એક ઝંગી, લેજો સત્તુ પ્રાણ,
સૂર ધરી, દુર કરી, ચુર કરી, કૂર કરી, વાળો ધાણ.
દુઃખ આપી, અમાપી, સૌ પાપીને કાપી, સૌ મારો

•

સન સન બાણ.

સૌ સરદારો, દુસમન ડારો, મારો માર અપાર.
ખડગ ચલાવી ખનનન ખનનન વરસાવો લોહી ધાર!
ખંજર લાલા ખટ ખટ મારો, તરવારોને તીર.
ભય ભય ભય ભય લાલા ભાંકો સત્તુને સરીર.
રણમાં રોળી મારો ગોળી, ગરજતા ધંભીર.
ધર ધ્રુજવી નેક સજીવી, ચાલો સજ્જન વીર.
લટપટ ઝટપટ ચટપટ ચાલો, લલકારી સુરવીર.
મારો ફાડો ત્રાડો જઈને ઉડાવો સત્તુ શીર,

અભેશીંગ—

૬૪

હાયરે ભવીશ, હાય, હાય, (૨)

હાયરે ભવીષ્યમાં શું લખ્યું.

પડ્યો છું બંધન, દુઃખ અખંડન, કેમ સહનજ થાય.

છોડા-વે- કોણ- મને- પડ્યો- કબજ આ કાર,

થયો ગજબ અપાર, રહેરે નીરાધાર,

લાચાર, લાચાર. હાયરે.

હાયરે હવે હું શું કરું, હાય હું ક્યાં રસ્યો,

હાય હું ક્યાં વસ્યો.

કસ્યો છે કેદ મોઝાર, છોડાવ-નાર-તું-દયાળ,

કરો પ્રભુ કપાય ધરો દીલે દયાય,

નહીં નહીં, ખમાય, શાહે, શાહે. હાયરે.

નથી બેસી કો આસમે, તું દુઃખ ભજન તું સુખ અંજન,

તું છે નીરંજન રાય દયાય- મયાય- કરો કપાય,

થયો છું બંધી રાન, નથીજ સુધ્ધ સાન, બનાગયો બેલાન,

નીકાન નીધાન. —હાયરે.

કોમળ હૃદય છે પ્રીયા, નથી જોઈ લુખ, નથી જોયું દુઃખ,

રહેતી અતી સુખમાંય, તે આંહાય-મુઝાય- લાય થાય,

ત્રશાએ છવ જાય, જળ તે કોણ પાય, અતીજ દુઃખ પાય,

હાયરે.

હાય, હાય. હાયરે.

ગુલઝારની સખીઓ—

૬૫

પ્યારી તુંતો પધારેછે સાચરે,
 દુભાઈશ નહીંરે તું દીલડાની માંહાય- પ્યારી.
 મલુ રૂપ પતીને તું બાણને,
 સુખ દેને રચાણી તું સ્વામીને સદાય- પ્યારી.
 વાણ કામે પર ઘેર નારે જતી,
 આશા ઝાળંગીસ નહીં તું જરાય- પ્યારી.
 શીચળ સાચવને તું પ્રીતથી,
 કલંક ન લગાડીસ કુળની માંય- પ્યારી.
 પર નીંદા મુખ નવ ભાંખીએ,
 યિથી ઘણો જસ જગમાંહી જ ગાણાય- પ્યારી
 રચાણી સખી વેહેલી વેહેલી વાધને,
 નીસદીન જપે યેની શ્રી જગરાય. પ્યારી

રતનમંજરી—

૬૬

લતા આ લીલી વ્રક્ષની, ઘટાવાળી સોહાતી,
 કરેછે મનકું શાન્ત એ, દેખી હું મોહાતી. લતા
 રમણીક રક્ત અમ્રની, કુંપળો ફલાતી,
 સુંદર શીતળ વાયુની, લહેરોથી લેહેકાતી. લતા.
 આંનંદથી આરામ લે, અહીં પક્ષીની જતી,

કોચસા ટોકા કરે, જાણે ગીતો ગાતી. લતા.

કુનક—

૬૭

પ્રણામ છે બેની તુંને મારા આખરના પ્રણામ,
જાએ છે મારા પ્રણરે, છે છેલા રામ રામ. પ્રણામ.
નથી આશ જીવ્યાતણી, છુટી ગઈ મુજ હામ,
વ્યાપીગયું વીષ નાગનું, મારા અંગમાં તમામ. પ્રણામ.
જાવું છું વાહાલી બેનડી, તને તજીને આમ,
રોમા રત્ન માહરી, રહે છાની રાખી હાંમ. પ્રણામ.

રત્નમંજરી—

૬૮

ભાઈ ઉઠને બેઠા થાને મુતો સું આ વાસરે,
મુકી ટળવળતી તુજ બેન, અહીં કોને આશરે.
પડયા વીખુટાં માને બાપ, નથી સાહે કો તાણી,
નીરાધાર તજી તુજ બેન ગયો કયાં મુગટ માણી.
હાય, હાય નહીં આ શહેવાય, વીચાગ બંધુ તણો,
વાણ અપરાધે શામાટે, પ્રભુ મુજને હણો.

અભેશીંગ—

૬૯

કયાં ગયા કુંવરી કુમાર (૨) થયો વાહાલા વીચાગી,
હાય આખરે હું ખવાર, હાય, હાય, હાય, કયાં.
બાળક બેન અહીં બેસાડી ગયો હું જળને માટે,
પાછો આવી જોતાં જીવને થાય ઘણોરે ઉચ્ચાટે.

ગુલ ગઘ હશે ક્યાં હાય વળ્યો શો દાદ.

હાય, હાય, હાય. ક્યાં

હાય ક્યાં સોધું હાય ક્યાં દેખું લાડકવાયાં બાળ.

નેમ નેમ જાએ વખત હાય તેમ પડે કાળ,

મુજ પ્રાણથી પ્યારાઓના થયો સું કાળ.

હાય, હાય, હાય. ક્યાં.

ઘણી મેહનતે ગુલ મળી પણ આખર ગઘ દીલદાર,

મુજ નીરભાળીને એ જોડી છાછ નહીં લગાર.

ધીકાર હવે આ જીવતરને ધીકાર.

હાય, હાય, હાય. ક્યાં.

અભેશીંગ—

૭૦

હાય શી આ ગતિ મારી, પડ્યાં અમ પર દુઃખ ભારી,
—હાય.

ક્યારે ગયો પ્યારો મુજ પુત્ર, કોમળ કનક કુમાર,

ક્યાં ગઘ હશે ગુલઝાર. પ્રીયા દીલદાર.

સકોમળ નાર, પ્રીય માહારી. હાય.

હાય, ક્યાં સોધું, હાય ક્યાં દેખું, ગુલ કનક ગુણવાન,

ગયાં ક્યારે હશે મુજ પ્રાણ, વીચોગ દુઃખ બાણ,

કરે બહુ હાણ, અતી ભારી. હાય.

ક્યાં મુજ બંધુ, ક્યાં મુજ પુત્ર, ક્યાં હું ને ક્યાં ગુલ.

કયાં મળું તને બુલબુલ, પ્રીયા ગુલ ગુલ, થયાં કયાં ફુલ.
પુત્રી પ્યારી. હાય.

કયાં મુજ માતા, કયાં મુજ પીતા, કયાં મારો દીલગન,
કયાં ભયું ભયંકર રાત, થઈ હેરાન, ગઈ સુધ્ધ સાન.
છે લાચારી. હાય.

કેશરીસીંગ—

૭૧

ઓ ઈશ્વર જગકર્તા તારી, તકશીર કરીશી મેં ભારી,
કે દેહે દુઃખ અનહદ કારી, થા સાહે હવેતું મોરારી.— ઓ.
તુજ શરણે છું ચક્રધારી, કર મુજપર મેહર વફાદારી,
વીનતી હો મારી સ્વીકારી, છો સેવકના તમે સુખકારી,
દુખ હરતાં છે તું ત્રીપુરારી, દે મુજને તું શાંતીસારી.— ઓ.
ખસ ખસ થઈછે આખર મારી, શું કહું તુજને વારી વારી,
હો સઘળા શંકટ નીવારી, ઝાઝો ન થાતું અવીચારી,
જન્યુછું તુજને નીરધારી, દે અમન ચમન આનંદકારી.— ઓ.
તું ભકત વતસલ પ્રદ ધારી, થઈ કેમ દમેછે મોરારી,
નરસૈની હુંડી સ્વીકારી, ઇંદાને તેં મસ્તક ધારી,
હિંગારીછે અહલ્યા નારી; છે શરણુ તરણુ તું ગીરધારી.— ઓ.
દે લેહર મેહર મોરલી ધારી, મેળવ મુજ ખંધુ દીલદારી,
લાય લાય વછુટે દહ મારી, હાય હાય થઈ મારી ખવારી,
પ્રાહે પ્રાહે કરું શું લાચારી, સાહે સાહે કરો વીક્ષ હારી.— ઓ.

૭૨

પ્રતીની પ્યારી થૈ દુઃખીઆરી અતિ લાચારીમાં રહીછું,
 કેવર કંમારીની થઇ ખવારી, હાય નાધારી થૈ રહી છું.
 રત્ન કમારી હાય ખીચારી, કનકને ધારી રહીછું.
 પ્રિય કરછે કંવર મનહર સુખકર, હશે ક્યાં તે હર હર,
 કળ જડું થર થર.

થાય હાય ફરફર ધ્રુવર જગધર કરણા તું કર કર આકતો
 અમારી હર.

ફીકરજ દુર કર દુખકંજ ચુર કર આપી કંવરી કંવર
 અમને આનંદ ધર. પતી.

સર્વસાથે—

૭૩

એ જગધર ધ્રુવર, દુખ હર, સુખ કર થયાં સર્વને સાહાય.
 જગરાય, દુખમાંય, થઇ સાહે, વીજ હમારાં ક્ષણમાં હરનારા.
 રહેમના ધરનારા, પ્રેમના કરનારા, ચરણે તમારા રહીએ
 સદાય, એ જગધર.

નાથ નીરંજન સુંદર, મનહર, નમન ચમન સહ્યે સદા.
 તુંને ભજ્યે સદા. મોરારી, હમારી, લાચારી, ઉગારી,
 ગીરધારી, ગુણકારી, છે તમ બલીહારી, લૈને સુધી સારી,
 દૈધને સુખાકારી, કીધી વફા. એ જગધર

વીદુષક—

૭૪

જેઠ તારું મુખ હું રાજ રાજ થાઉં મારી રંગીલી બાપડી,
 જેઠ તારી આંખડી અહીં અહીં જાઉં મારી રંગીલી બાપડી,
 વાહ તારો ચટકો ને વાહ તારો લટકો, વાહ તારી ચાલ
 જેઠ જેઠ હરખાઉં મારી રંગીલી બાપડી, જેઠ.

વાણી મધુર સુણી થયો છું ચકચુર, જાણે પ્યાર કરી પાસે,
 ધસી ધસી આવું મારી રંગીલી બાપડી, જેઠ.

મારી તું પ્રાણ છે, માહારી તું જાન છે, તુજ માટે સારું
 સારું ખાવાનું લાવું મારી રંગીલી બાપડી. જેઠ.

તન અને મન મારું તને અરપણ છે, ફરમાવે તે હું તારી
 નોકરી ઉઠાવું મારી રંગીલી બાપડી, જેઠ.

વાહ તારો ચુડલો ને વાહ તારો ચોટલો,

આસત્રો દેખીને જાણે ઢળી ઢળી જાઉં મારી રંગીલી બાપડી

ગંગા— વાહ, વાહ, વાહ, મારા સ્વામી છોગાળા,

વીદુષક— ઈએ રૂપાળા,

ગંગા— કાજળથી કાળા;

વીદુષક— ન કર તું ચાળા;

ગંગા— હું તો કરવાનો બસ,

વીદુષક— માર ખાસે તું મસ.

ગંગા— જઈશ મૈયરમાં ચાલી,

વીદુષક— ના ના ઓ વહાલી, સીદ જાએ છે ડાલી, તારી યોલી
લાગે છે બહુ કાલી, ઓ મારી રંગીલી બાપડી.

સર્વ સાથે —

૭૫

પામ્યા, પામ્યા, પરી ગુલઝારરે, થઈ રહ્યો આનંદ અપાર,
વીદશ જઈને નામ વધાર્યું, (૨) બંને ઉડ્યા, સપુત કુંભારરે. થઈ.
સાહે થયા શ્રીકૃષ્ણજી એને, (૨) દુર કરો, ને વીજ અપારરે. થઈ.
માકમ પુરા દાખવી મુરા, (૨) લાવ્યા લાવ્યા, મુલક્ષણી નારરે.
—થઈ.

ધન્ય દીવસ આજનો રહી આજો, બની બની, રહી ખુબ
બહાર રે. થઈ.

